

PR. 463/12.11.15
SAM, SEM, SJ

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 198
Tel. 24-36-41

Nr. 06/4928 din 11.12 2015

La nr. 463 din 12 noiembrie 2015

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție asupra proiectului de lege cu privire la statutul etnocultural al raionului Taraclia.

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 5 file,

Anexa raportului de expertiză – 7 file.

Director adjunct

Cristina ȚARNĂ

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr. <u>2834</u>	
<u>21</u> " <u>12</u> 20 <u>15</u>	
Ora _____	

57

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

asupra nivelului coruptibilității proiectului

de lege cu privire la statutul etnocultural al raionului Taraclia

I. EVALUAREA GENERALĂ A PROIECTULUI

1. Evaluarea fundamentării proiectului

1.1 Fundamentarea generală a proiectului

a. Autor al inițiativei legislative este un grup de deputați în Parlament, autor nemijlocit - deputați în Parlamentul RM, ceea ce corespunde art. 73 din Constituție și art. 47(44) din Regulamentul Parlamentului.

b. Categoria actului legislativ propus este lege organică, ceea ce corespunde art. 72 din Constituție și art.art. 6-11 din Legea privind actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001.

c. Scopul promovării proiectului. Proiectul de lege prevede acordarea unui statut etnocultural specific raionului Taraclia. Reglementările definesc statutul, principiile de organizare și funcționare, obiective urmărite prin stabilirea și reglementarea raionului etnocultural Taraclia, precum și drepturile specifice ale acestuia. Normele stabilesc reglementări speciale privind menținerea, dezvoltarea și utilizarea limbii bulgare, menținerea și dezvoltarea culturii naționale bulgare, dezvoltarea bazei economico-financiară și a relațiilor internaționale ale raionului etnocultural Taraclia.

Implementarea reglementărilor propuse transformă raionul Taraclia într-o unitate teritorială autonomă de tipul autonomiei găgăuze. Sub pretextul "specificității" etnoculturale a raionului Taraclia sunt promovate principii și norme concrete care sunt contrare Constituției și legislației actuale și reprezintă o amenințare directă la securitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova.

d. Suficiența argumentării. Nota informativă în limba de stat nu respectă cerințele de fundamentare a proiectului actului normativ stabilite prin art.20 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative.

Nota de însoțire a proiectului nu analizează obiectiv condițiile ce au impus elaborarea actului, nu analizează reglementările propuse, finalitățile urmărite, efectul social și impactul economic al reglementărilor asupra localităților și comunităților, precum și asupra Republicii Moldova ca stat integru, unitar și indivizibil.

Nota de însoțire a proiectului (în limba rusă) este completată cu o adresare a consilierilor Consiliului raional Taraclia către conducerea de vârf a Republicii Moldova, în care, în mod ultimativ, se cere adoptarea proiectului în Parlament.

În cadrul adresării autorul pe de o parte, denigrează reprezentanții Uniunii Europene și lasă impresia că denunță cursul european al Republicii Moldova (cu toate că Republica Bulgară

este stat membru al Uniunii Europene), iar pe de alta parte încearcă să interpreteze cu rea-voință și să speculeze exclusiv în propriile interese unele prevederi ale normelor internaționale și europene la care Republica Moldova a aderat anume din dorința de raliere la standardele europene.

Afirmațiile autorului în nota de însoțire precum că teritoriul raionului Taraclia ar putea intra în componența teritorială a raionului Cahul sunt mincinoase, nefondate și absurde atât timp cât art.9 al Legii nr.382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor stabilește expres: „Statul garantează că modificarea organizării administrativ-teritoriale nu va urmări modificarea componenței etno-demografice a regiunilor. La efectuarea unor astfel de modificări, se va ține cont de opinia populației locale, inclusiv de opinia persoanelor aparținând minorităților naționale.”

Orice trimitere/fundamentare pe faptul adoptării proiectului la „Marele Sobor al Bulgarilor” și în „Parlamentul Bulgarilor Lumii” (forumuri ale diasporei bulgare desfășurate în or.Varna, Bulgaria) este irelevantă. Ținem să menționăm că, conform Constituției Republicii Moldova, art.60, alin.(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. Orice proiecte de legi sunt și rămân proiecte de legi, până la adoptarea lor în Parlamentul Republicii Moldova.

Centrul Național Anticorupție se pronunță categoric împotriva adoptării acestui proiect de lege datorită lipsei de argumentare și factorilor de corupție depistați.

1.2 Fundamentarea economico-financiară a proiectului

Fundamentarea economico-financiară lipsește, deși implementarea prevederilor proiectului presupun cheltuieli financiare suplimentare semnificative de la bugetul de stat. Recomandăm autorului să stabilească o evaluare a categoriilor de cheltuieli cu stabilirea surselor de finanțare în corespundere cu art.20 lit.d) al Legii nr.780/2001 cu privire la actele legislative.

1.3 Promovarea sau prejudicierea intereselor de grup ori individuale, în lipsa unei justificări a interesului public

În formula prezentată, prevederile proiectului promovează interesele unor persoane de etnie bulgară din raionul Taraclia în detrimentul interesului public general al Republicii Moldova. Este direct amenințată securitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova.

Normele acordă drept de autodeterminare minorității bulgare, creând un precedent deosebit de periculos – prin analogie, oricare dintre etniile ce locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova vor dori să-și confirme statutul etnocultural și deci dreptul de autodeterminare, în vre-unul dintre raioane, de exemplu: romii în Soroca, ucrainenii în Briceni, rușii în Bălți etc.

2. Evaluarea compatibilității proiectului cu standarde anticorupție

Proiectul nu corespunde standardelor naționale și internaționale anticorupție stabilite prin art.13 al Convenției ONU împotriva corupției (New York, 2003) în ceea ce privește transparența și participarea reală a societății civile la procesul de elaborare și modul de consultare.

Proiectul nu corespunde parametrilor calitativi stabiliți de cadrul normativ național, ceea ce este exemplificat prin obiecțiile formulate cu ocazia evaluării în fond a proiectului.

Asigurarea transparenței în procesul decizional. La momentul examinării, proiectul și

nota informativă la acesta erau publicate pe site-ul Parlamentului Republicii Moldova www.parlament.md, ceea ce atestă faptul că proiectul întrunește rigorile Legii nr.239-XVI/2008 privind transparența în procesul decizional.

II. EVALUAREA ÎN FOND A PROIECTULUI

1. Formulări lingvistice ambigui

Obiecție generală întregului proiect.

Autorul utilizează termenul „raionul etnocultural Taraclia” fără a defini clar în ce constă acest concept. Dicționarul limbii române definește „etnocultura” ca fiind „cultura populară tradițională” sau „cultura proprie a unei comunități etnice”.

Este aproape imposibil să intuim „derivatele” acestui concept, utilizate pe larg în proiect, precum – „autodeterminare etnoculturală” (art.2), „interesele etnoculturale” (art.5), „valori etnoculturale” (art.5) „necesități etnoculturale” (art.14) „drepturi etnoculturale” (art.14) utilizate în proiect. În textul proiectului autorul acoperă cu termenul „etnocultural” un segment nepermis de vast – de la educație și relații externe până la activități economice și chiar mass-media.

În cadrul art.6 al proiectului stabilește că „principiile organizatorice ale raionului etnocultural Taraclia sunt determinate de specificul stabilirii geografice a cetățenilor Republicii Moldova, care se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor și de relațiile economice și sociale, tradițiile istorice, culturale, lingvistice formate” – ceea ce depășește cu mult domeniul/obiectul definit prin termenul etnocultural. Este o diferență semnificativă între „cultura comunității” – adică limbă vorbită și tradițiile populare și ceea ce încearcă să legitimizeze autorul – domeniul social-economic, administrare publică, relații externe ș.a. în cadrul unei unități teritorial-administrative concrete a raionului Taraclia.

Recomandarea: *Recomandăm autorului să reglementeze distinct conceptul „etnocultural” și toate derivatele acestui concept - „autodeterminare etnoculturală”, „interesele etnoculturale”, „valori etnoculturale”, „necesități etnoculturale”, „drepturi etnoculturale” ș.a. în corespundere cu Constituția, legile organice și ordinare care reglementează cu succes acest domeniu.*

2. Conflicte ale normelor de drept

Capitolul I. Dispoziții generale

Articolul 1. Noțiunea de statut al raionului etnocultural Taraclia

Statutul raionului etnocultural Taraclia din Republica Moldova este o formă de autodeterminare etnoculturală a cetățenilor Republicii Moldova, care locuiesc în mod compact pe teritoriul raionului Taraclia, se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor, pe bază de autoorganizare benevolă, în scopul soluționării de sine stătătoare a problemelor de menținere a identității, dezvoltare a limbii, educație și cultură națională.

Autorul stabilește că „statutul raionului etnocultural Taraclia din Republica Moldova este o formă de autodeterminare etnoculturală a cetățenilor Republicii Moldova, care locuiesc în mod compact pe teritoriul raionului Taraclia...” și face intenționat o confuzie esențială – în locul conceptului de „autoidentificare” și dreptului la identitate – recunoscut de art.10 al Constituției Republicii Moldova și dezvoltat în legislația națională – operează cu conceptul de

„autodeterminare etnoculturală”, în care cel-al doilea termen este utilizat impropriu din dorința de a masca adevăratul scop al reglementării. Acordarea dreptului la autodeterminare, fie ea chiar și etnoculturală, este contrară art.1 al Constituției Republicii Moldova și întregului cadru normativ național. Utilizarea sintagmei „autodeterminare etnoculturală” încalcă caracterul suveran, independent, unitar și indivizibil al Republicii Moldova.

Un alt aspect ține de formula utilizată de autor pentru a defini raionul Taraclia - „...pe bază de autoorganizare benevolă, în scopul soluționării de sine stătătoare a problemelor de menținere a identității, dezvoltare a limbii, educație și cultură națională...”, creând falsa impresie că această formă de organizare administrativă este una absolut nouă, ce apare pe teren absolut nou și nereglementat, și asta necătând la faptul că Legea nr.764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, în art.10 deja a definit raionul ca unitate administrativ-teritorială, a stabilit la Anexa nr.1 lista raioanelor, inclusiv raionul Taraclia, iar la Anexa nr.3 a stabilit toate unitățile administrativ-teritoriale din componența raionului Taraclia.

În altă ordine de idei, având în vedere întregul sistem național pentru prevenirea discriminărilor de orice fel, stabilirea unor drepturi pentru etnicii bulgari, sub pretextul conservării unui specific național etnocultural este un exces nejustificat ce poate pune în pericol întregul echilibru al drepturilor minorității și majorității populației.

Modul de organizare și funcționare a autorităților administrației publice locale, inclusiv a raionului Taraclia, se reglementează în baza prevederilor fixate în Constituție, în Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă și Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală.

Recomandarea: Recomandăm excluderea normei.

Articolul 2. Principiile statutului raionului etnocultural Taraclia

Statutul raionului etnocultural Taraclia se bazează pe următoarele principii:

- a) consimțământul liber exprimat al cetățenilor la autoidentificarea cu o anumită comunitate etnică;**
- b) autoorganizare și autoguvernare;**
- c) îmbinare a inițiativei obștești cu sprijinul din partea statului;**
- d) respectare a limbii, culturii, tradițiilor și obiceiurilor cetățenilor din diferite comunități etnice;**
- e) legalitate.**

Modul de ierarhizare a valorilor, conținutul și esența reglementărilor propuse pentru a fi consfințite în calitate de principii sunt sub orice critică. Autorul în mod greșit concepe însăși obiectul reglementării proiectului – a unei legi care își propune scopul să protejeze eventuale valori culturale bulgare. În locul acestui fapt, norma creează o stare de confuzie generală referitoare la drepturi și obligații, la locul și rolul unei legi organice în cadrul unui sistem de drept, încercând să confere autoidentificării conotația unui act juridic – ceea ce nu corespunde realității.

Este o reglementare care vine în contradicție cu art.3 al Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală, care stabilește următoarele principii pentru administrația publică locală:

- (1) Administrarea publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților publice locale și consultării cetățenilor în probleme locale de interes deosebit.
- (2) Autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, au dreptul la inițiativă în tot ceea ce privește administrarea treburilor publice locale, exercitându-și, în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat.
- (3) Aplicarea principiilor enunțate în prezentul articol nu poate afecta caracterul unitar și indivizibil al statului.

Reglementările conținute în art.3 a Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală arată adevărata dimensiune pe care acționează administrația publică locală – administrează treburile publice locale beneficiind de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, în limitele permise de legislația în vigoare.

Recomandarea: *Recomandăm evaluarea normei prin prisma principiilor deja consacrate în legislația națională referitoare la administrația publică locală.*

Articolul 3. Obiectivele atribuirii statutului etnocultural raionului Taraclia:

- a) menținerea și dezvoltarea identității naționale a bulgarilor, inclusiv a limbii bulgare, a istoriei, culturii, obiceiurilor, tradițiilor și altor componente și caracteristici ale identității culturale bulgare;
- b) elaborarea și realizarea unui complex de măsuri pentru derularea proiectelor economice, investiționale și sociale în scopul dezvoltării social-economice durabile a raionului;
- c) realizarea eficientă a funcționării autorității publice în raion, reprezentarea garantată în organele legislative și executive ale țării;
- d) dezvoltarea cooperării interstatale dintre Republica Moldova și Republica Bulgaria și alte țări în domeniul educațional și cultural;
- e) menținerea și aprofundarea relațiilor de prietenie între locuitorii raionului, indiferent de apartenența lor etnică.

Norma vine să profaneze întregul sistem politic și juridic al Republicii Moldova. Atenționăm autorul asupra următoarelor aspecte:

1) Republica Moldova este Patria cetățenilor Republicii Moldova. Originea etnică (bulgară, ucraineană, romă sau oricare alta) nu poate prevala asupra aspectului cetățeniei – cetățeniei moldovenești. Persoana pretinde drepturile garantate de Constituția Republicii Moldova și de legislația națională și are obligațiile stabilite de aceeași Constituție față de Statul Republica Moldova.

2) Autorul în mod greșit concepe faptul apartenenței la etnia bulgară ca o circumstanță care conferă dreptul de prevala asupra drepturilor populației majoritare. Aplicarea prevederii riscă să producă repercusiuni directe pentru întregul cadru normativ și instituțional ce ține de protecția drepturilor omului.

3) Despre ce fel de reprezentare garantată în organele legislative și executive ale Statului Republica Moldova a etnicilor bulgari poate fi vorba într-un stat în care accesarea la putere se realizează în mod democratic în urma competiției politice? Autorul nu conștientizează că Republica Moldova este un stat unitar, integru și indivizibil, republică parlamentară cu caracteristicile unei democrații reprezentative și semi-representative, de aceea orice eforturi de a stabili reprezentanți pentru fiecare regiune, raion, etc. poate fi solicitată abia după schimbări ale normelor constituționale și profunde reforme ale cadrului juridic și sistemului politic.

4) Din dorința ralierei la standardele europene Republica Moldova a ratificat și a tradus în legislația națională complexul de norme internaționale și europene menite să protejeze drepturile minorităților naționale. Recomandăm autorului să-și reevalueze proiectul prin prisma următoarelor documente:

- Constituția Republicii Moldova;
- Legea nr.382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor;
- Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.79/1992 privind unele măsuri pentru dezvoltarea culturii naționale bulgare;
- Hotărârea Guvernului nr.428/1992 cu privire la dezvoltarea culturii naționale a populației bulgare din Republica Moldova;
- Hotărârea Guvernului nr.347/1996 cu privire la dezvoltarea social-economică și culturală a or.Taraclia ș.a. care reglementează în detaliu nu doar sistemul drepturilor și libertăților, dar și

aspectele specifice de protecție și dezvoltare a culturii etnicilor bulgari.

Recomandarea: Propunem excluderea reglementării.

Articolul 4. Reglementarea juridică a statutului raionului etnocultural Taraclia

Trimiterile făcute în cuprinsul articolului 4 al proiectului la art.111, 112 și 113 ale Constituției Republicii Moldova sunt irelevante, deoarece acestea stabilesc expres că „Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova...”. Raionul Taraclia nu este UTA Găgăuzia.

Recomandarea: Recomandăm excluderea trimiterii la art.111, 112 și 113 ale Constituției Republicii Moldova.

Articolul 7. Comisia pentru relații interetnice și protecția intereselor minorităților naționale

Pe lângă Consiliul raional Taraclia se creează Comisia permanentă pentru relații interetnice și protecția minorităților naționale, condusă de un consilier de naționalitate nebulgară. Modul de formare și activitate a Comisiei va fi stabilit prin acte juridice normative ale organelor locale.

Comisia pentru relații interetnice și protecția intereselor minorităților naționale:

a) reprezintă și apără în organele de stat ale Republicii Moldova interesele culturale și sociale ale comunităților etnice;

b) participă la pregătirea programelor în domeniul menținerii și dezvoltării limbilor naționale (native) și a culturii naționale, proiectelor de acte juridice normative, precum și la pregătirea altor decizii referitoare la drepturile și interesele legitime ale cetățenilor Republicii Moldova, care se identifică cu anumite comunități etnice, care aflate în situația minorităților naționale pe teritoriul respectiv;

c) consultă Guvernul Republicii Moldova, organele puterii executive în problemele naționale ale cetățenilor Republicii Moldova, care se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor.

Reglementările propuse încalcă coerența aparatului și mecanismului de stat. Art.96 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova stabilește: „Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice”. Republica Moldova are un sistem avansat de prevenire a discriminărilor de orice fel, inclusiv sub aspect etnic și național, bazat pe Legea nr.382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor, în vârfurile cărora se regăsește Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (în continuare CPEDAE) creat prin Legea nr.298/2012. Regulamentul și practicile CPEDAE sunt deja instituționalizate, iar activitatea și rezultatele concrete obținute nu necesită a fi dublate la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale.

Recomandarea: Recomandăm excluderea reglementării.

Articolul 8. Protecția de stat a limbii bulgare

Republica Moldova asigură protecția socială, economică și juridică a limbii bulgare.

Conform art.4 al Legii nr.3465/1989 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul RSS Moldovenești: „RSS Moldovenească garantează folosirea limbilor ucraineană, rusă, bulgară, ivrit, idiș, țigănească, a limbilor altor grupuri etnice, care locuiesc pe teritoriul republicii, pentru satisfacerea necesităților lor național-culturale.”

Autorul cere protecția juridică, socială și economică a limbii bulgare, ceea ce constituie un

regim facilitat în exces. Statul Republica Moldova nu poate asigura un regim facilitat excesiv limbii bulgare, deoarece limba oficială a statului nu este limba bulgară.

Orice persoană care se identifică ca etnic bulgar poate vorbi nestingherit limba bulgară și chiar o poate utiliza fără vre-o restricție din partea statului, dar nu poate cere de la Statul Republica Moldova ca acesta să-i asigure „protecția socială, economică și juridică a limbii bulgare”. Un asemenea grad de protecție se asigură doar pentru limba oficială a statului.

Recomandarea: Recomandăm excluderea normei.

Articolul 9. Asigurarea dreptului la menținerea și dezvoltarea limbii bulgare

Organele puterii de stat ale Republicii Moldova:

a) asigură realizarea politicii de stat care vizează menținerea și dezvoltarea limbii bulgare;

b) oferă sprijin organizatoric și de alt gen raionului etnocultural Taraclia în elaborarea și realizarea programelor de stat în domeniul menținerii și dezvoltării limbii bulgare.

Organele puterii executive ale Republicii Moldova pot acorda sprijin raionului etnocultural Taraclia:

a) la editarea cărților, presei periodice, organizarea teleradiodifuziunii, crearea mijloacelor de informare în masă, atât în limba de stat cât și în limba bulgară;

b) în schimbul de programe de televiziune și de radio, materiale audio și video, materiale tipărite, în limba bulgară și în alte limbi, între comunitățile naționale ale Republicii Moldova și statele străine.

Reglementările propuse contravin legislației naționale în ceea ce privește atribuțiile Guvernului și în domeniul lingvistic, reprezentate prin art.11 alin.(8) al Legii nr.64/1990 cu privire la Guvern, care stabilește următoarele: „(Guvernul) asigură păstrarea, dezvoltarea și funcționarea limbii moldovenești, recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, dezvoltarea și funcționarea limbii ruse și altor limbi vorbite pe teritoriul țării”. Este o diferență sesizabilă între „asigură păstrarea, dezvoltarea...” și „recunoaște și protejează dreptul la păstrarea...”. Norma recunoaște dreptul la dezvoltarea limbii ruse și altor limbi, dar nu pune în sarcina Guvernului realizarea acestei dezvoltări.

Reglementările care vizează domeniul audiovizualului trebuie să corespundă cadrului național în domeniu, reprezentat de Codul audiovizualului nr.260/2006, cerințelor stabilite pentru obținerea licenței de emisie, cerințele față de radiodifuzorii publici și privați, cerințe stabilite pentru conținutul audiovizual etc.

Recomandăm revizuirea textului.

Recomandarea: Recomandăm evaluarea atribuțiilor administrației publice locale prin prisma normelor consacrate în legislația națională referitoare la administrația publică locală.

3. Norme de trimitere, de blanchetă și norme în alb

Nu sînt identificate norme de trimitere, de blanchetă și norme în alb, capabile să genereze coruptibilitate.

4. Discreții excesive ale autorităților publice

Articolul 5. Drepturile raionului etnocultural Taraclia

Raionul etnocultural Taraclia este în drept:

a) să primească sprijinul necesar din partea autorităților p și autorităților locale pentru menținerea identității naționale, dezvoltarea limbii și culturii bulgare;

- b) să se adreseze autorităților legislative și executive, autorităților locale, reprezentând interesele etnoculturale;**
 - c) să fondeze mijloace de informare în masă, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, să primească și să disemineze informații în limba bulgară;**
 - d) să mențină și să îmbogățească patrimoniul istoric și cultural, să aibă acces liber la valorile etnoculturale;**
 - e) să respecte tradițiile și obiceiurile naționale, să revigoreze și să dezvolte meseriile și meșteșugurile artistice populare;**
 - f) să fondeze instituții de învățământ și de cercetare științifică, instituții de cultură și să asigure funcționarea acestora, în conformitate cu legislația Republicii Moldova;**
 - g) să participe prin reprezentanții săi autorizați în activitatea organizațiilor non-guvernamentale internaționale;**
 - h) să stabilească, în temeiul legislației Republicii Moldova, și să mențină fără nicio discriminare contacte umanitare cu cetățenii, organizațiile obștești din alte țări.**
- În temeiul legislației Republicii Moldova raionul etnocultural Taraclia îi pot fi acordate și alte drepturi în domeniile educației și culturii.**
- Participarea sau neparticiparea la activitatea raionului etnocultural Taraclia nu poate servi drept temei pentru limitarea drepturilor cetățenilor Republicii Moldova, iar identitatea națională nu poate servi drept temei pentru limitarea participării sau neparticipării la activitatea raionului etnocultural Taraclia.**
- Realizarea dreptului la statutul de raion etnocultural nu trebuie să aducă atingere intereselor altor comunități etnice. (textul conform originalului)**

Textul proiectului prezintă carențe sintactice și gramaticale și necesită a fi redactat suplimentar pentru a satisface cerințele art.19 al Legii nr.780/2001 cu privire la actele legislative. De asemenea, autorul personifică raionul etnocultural Taraclia și-i acordă drepturi, ceea ce inevitabil va determina o insuficiență a procedurilor administrative, deoarece aceste drepturi nu sunt stabilite concret pentru anumite persoane cu funcții de răspundere, organe uninominale sau organe colegiale. Formulările ambigue utilizate precum : „să mențină și să îmbogățească patrimoniul istoric și cultural”, „să aibă acces la valorile etnoculturale” de asemenea urmează a fi clarificate.

În altă ordine de idei, domeniul este deja reglementat în legislație, astfel conform art.13 al Legii nr.382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor deja se recunoaște dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale și organizațiile lor, de a fonda în condițiile legii mijloace de informare în masă, de a edita literatură în limbile minorităților naționale, statul asigurând organizarea emisiunilor în limbile minorităților naționale la radioul și televiziunea de stat. Aspectul audiovizualului este reglementat de art.23 al Codului audiovizualului nr.260/2006 care stabilește acordarea licențelor de emisie pe bază de concurs.

Recomandarea: Propunem rectificarea textului.

Articolul 11. Asigurarea de către raionul etnocultural Taraclia a dreptului de a primi educație generală de bază în limba bulgară și de a alege limba de educație și studii

Reglementările propuse la art.11 prezintă mai multe carențe care au fost grupate în 3 categorii.

1) Autorul personifică „raionul etnocultural Taraclia” care „va crea”, „va fonda”, „participă”, „înaintează” etc., ceea ce va determina o insuficiență juridică a normelor cu repercusiuni directe asupra procesului de transpunere în practică a normelor. Autorul trebuie să stabilească persoana/organul direct responsabil, care va dispune de atribuția concretă, etc.

2) Prevederile contravin normelor stabilite de art.21 al Codului educației nr.152/2014, care stabilește cerințe concrete specifice pentru înființarea/fondarea fiecărei categorii de instituții de învățământ. Înființarea instituțiilor de învățământ trebuie să se conformeze cerințelor

61

stabilite de Codul educației și de Codul civil.

3) În întregul articol autorul utilizează termeni neconsacrați în legislație și nerecunoscuți de Codul educației nr.152/2014 – „instituții de învățământ nestatale” și „instituții preșcolare non-guvernamentale”. Legislația națională nu reglementează această categorie de instituții de învățământ iar normele care fac trimitere la acestea, rămân norme incomplete în alb. Actuala legislație admite existența instituțiilor de învățământ publice și private.

Recomandarea: Recomandăm revizuirea textului.

Articolul 14. Asigurarea de către organele executive ale Republicii Moldova a dreptului la menținerea și dezvoltarea culturii naționale

lit.d) organizează în sistemul arhivelor de stat și municipale secțiuni corespunzătoare privind cultura, istoria și viața socială ale cetățenilor Republicii Moldova care se identifică cu anumite comunități etnice;

Propunerea reorganizării arhivelor naționale și municipale în sensul asigurării secțiunilor „corespunzătoare privind cultura, istoria și viața socială ale cetățenilor Republicii Moldova care se identifică cu anumite comunități etnice” este o reglementare care contravine oricărei rațiuni istorice – rațiuni care urmăresc evenimente/etape istorice concrete din viața fiecărui popor/națiuni. Apelând la un asemenea criteriu de partajare a istoriei – sub aspectul comunităților etnice – se periclitează însăși unitatea dezvoltării istorice a poporului în acest spațiu; se fragmentează artificial societatea – cu riscuri majore pentru conviețuirea și dezvoltarea comună a întregii populații a Republicii Moldova. Propunerea vine în contradicție cu art.5 și art.23 al Legii nr.880/1992 privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova. Hotărârea Guvernului nr.695/2012 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Serviciului de Stat de Arhivă și Hotărârea Guvernului nr.352/1992 cu privire la aprobarea Regulamentului Fondului arhivistic de stat reglementează eficient acest domeniu.

Recomandarea: Propunem excluderea reglementării.

5. Cerințe excesive pentru exercitarea drepturilor persoanelor

Nu sînt identificate cerințe excesive, care să depășească cadrul rezonabil pentru realizarea drepturilor sau obligațiilor subiecților vizați.

6. Accesul limitat la informație, lipsa transparenței

Textul proiectului nu necesită a fi evaluat prin prisma accesului la informație sau asigurării transparenței.

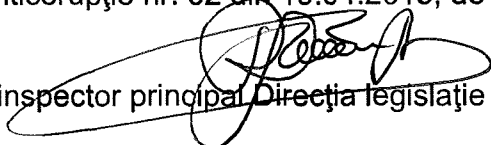
7. Lipsa sau insuficiența mecanismelor de control

Implementarea prevederilor proiectului nu presupune aplicarea cărorva mecanisme suplimentare de control.

8. Responsabilitate și sancțiuni necorespunzătoare

Proiectul nu implică careva responsabilități și nu necesită referințe exprese la responsabilitate și sancțiunile aplicate pentru încălcarea prevederilor sale.

Expertiza a fost efectuată în temeiul Regulamentului cu privire la organizarea procesului de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 977 din 23.08.2006, în condițiile Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin ordinul directorului Centrului Național Anticorupție nr. 62 din 19.04.2013, de către

inspector principal Direcția legislație și expertiză anticorupție
Roman Starășciuc
07 Decembrie 2015

*Prezentul raport este publicat pe pagina oficială a
Centrului Național Anticorupție - www.cna.md*

**Anexa la raportul de expertiză anticorupție
asupra nivelului coruptibilității proiectului
de lege cu privire la statutul etnocultural al raionului Taraclia**

Nr.	Norma	Factori de coruptibilitate și alte obiecții	Analiza	Recomandarea
1	Obiecție generală întregului proiect.	<p>Formulări cu sens neclar sau echivoc (ambiguitate semantică)</p> <p>Utilizarea termenilor neconsacrați în legislație / neaplicați în practică</p> <p>Utilizarea termenilor diferiți pentru același fenomen sau invers</p>	<p>Autorul utilizează termenul „raionul etnocultural Taraclia” fără a defini clar în ce constă acest concept. Dicționarul limbii române definește „etnocultura” ca fiind „cultura populară tradițională” sau „cultura proprie a unei comunități etnice”.</p> <p>Este aproape imposibil să intuim „derivatele” acestui concept, utilizate pe larg în proiect, precum – „autodeterminare etnoculturală” (art.2), „interesele etnoculturale” (art.5), „valori etnoculturale” (art.5) „necesități etnoculturale” (art.14) „drepturi etnoculturale” (art.14) utilizate în proiect. În textul proiectului autorul acoperă cu termenul „etnocultural” un segment nepermis de vast – de la educație și relații externe până la activități economice și chiar mass-media.</p> <p>În cadrul art.6 al proiectului stabilește că „principiile organizatorice ale raionului etnocultural Taraclia sunt determinate de specificul stabilirii geografice a cetățenilor Republicii Moldova, care se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor și de relațiile economice și sociale, tradițiile istorice, culturale, lingvistice formate” – ceea ce depășește</p>	<p>Recomandăm autorului să reglementeze distinct conceptul „etnocultural” și toate derivatele acestui concept</p> <p>- „autodeterminare etnoculturală”, „interesele etnoculturale”, „valori etnoculturale”, „necesități etnoculturale”, „drepturi etnoculturale” ș.a. în corespundere cu Constituția, legile organice și ordinare care reglementează cu succes acest domeniu.</p>

			cu mult domeniul/obiectul definit prin termenul etnocultural. Este o diferență semnificativă între „cultura comunității” – adică limbă vorbită și tradițiile populare și ceea ce încearcă să legifereze autorul – domeniul social-economic, administrare publică, relații externe ș.a. în cadrul unei unități teritorial-administrative concrete a raionului Taraclia.	
2	<p>Capitolul I. Dispoziții generale</p> <p>Articolul 1. Noțiunea de statut al raionului etnocultural Taraclia Statutul raionului etnocultural Taraclia din Republica Moldova este o formă de autodeterminare etnoculturală a cetățenilor Republicii Moldova, care locuiesc în mod compact pe teritoriul raionului Taraclia, se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor, pe bază de autoorganizare benevolă, în scopul soluționării de sine stătătoare a problemelor de menținere a identității, dezvoltare a limbii, educație și cultură națională.</p>	<p>Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare</p> <p>Prevederi contradictorii în proiect</p>	<p>Autorul stabilește că „statutul raionului etnocultural Taraclia din Republica Moldova este o formă de autodeterminare etnoculturală a cetățenilor Republicii Moldova, care locuiesc în mod compact pe teritoriul raionului Taraclia...” și face intenționat o confuzie esențială – în locul conceptului de „autoidentificare” și dreptului la identitate – recunoscut de art.10 al Constituției Republicii Moldova și dezvoltat în legislația națională – operează cu conceptul de „autodeterminare etnoculturală”, în care cel-al doilea termen este utilizat impropriu din dorința de a masca adevăratul scop al reglementării. Acordarea dreptului la autodeterminare, fie ea chiar și etnoculturală, este contrară art.1 al Constituției Republicii Moldova și întregului cadru normativ național. Utilizarea sintagmei „autodeterminare etnoculturală” încalcă caracterul suveran, independent, unitar și indivizibil al Republicii Moldova.</p> <p>Un alt aspect ține de formula utilizată de autor pentru a defini raionul Taraclia - „...pe bază de autoorganizare benevolă, în scopul soluționării de sine stătătoare a problemelor de menținere a identității, dezvoltare a limbii, educație și cultură</p>	<p>Recomandăm excluderea normei.</p>

			<p>națională...”, creând falsa impresie că această formă de organizare administrativă este una absolut nouă, ce apare pe teren absolut nou și nereglementat, și asta necătând la faptul că Legea nr.764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, în art.10 deja a definit raionul ca unitate administrativ-teritorială, a stabilit la Anexa nr.1 lista raioanelor, inclusiv raionul Taraclia, iar la Anexa nr.3 a stabilit toate unitățile administrativ-teritoriale din componența raionului Taraclia.</p> <p>În altă ordine de idei, având în vedere întregul sistem național pentru prevenirea discriminărilor de orice fel, stabilirea unor drepturi pentru etnicii bulgari, sub pretextul conservării unui specific național etnocultural este un exces nejustificat ce poate pune în pericol întregul echilibru al drepturilor minorității și majorității populației.</p> <p>Modul de organizare și funcționare a autorităților administrației publice locale, inclusiv a raionului Taraclia, se reglementează în baza prevederilor fixate în Constituție, în Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă și Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală.</p>	
3	<p>Articolul 2. Principiile statutului raionului etnocultural Taraclia Statutul raionului etnocultural Taraclia se bazează pe următoarele principii: a) consimțământul liber exprimat al cetățenilor la autoidentificarea cu o anumită comunitate etnică; b)</p>	<p>Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare</p>	<p>Modul de ierarhizare a valorilor, conținutul și esența reglementărilor propuse pentru a fi consfințite în calitate de principii sunt sub orice critică. Autorul în mod greșit concepe însăși obiectul reglementării proiectului – a unei legi care își propune scopul să protejeze eventuale valori culturale bulgare. În locul acestui fapt, norma creează o stare de confuzie generală referitoare la drepturi și obligații, la locul și rolul unei legi</p>	<p>Recomandăm evaluarea normei prin prisma principiilor deja consacrate în legislația națională referitoare la administrația publică locală.</p>

	<p>autoorganizare și autoguvernare; c) îmbinare a inițiativei obștești cu sprijinul din partea statului; d) respectare a limbii, culturii, tradițiilor și obiceiurilor cetățenilor din diferite comunități etnice; e) legalitate.</p>		<p>organice în cadrul unui sistem de drept, încercând să confere autoidentificării conotația unui act juridic – ceea ce nu corespunde realității. Este o reglementare care vine în contradicție cu art.3 al Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală, care stabilește următoarele principii pentru administrația publică locală: (1) Administrarea publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților publice locale și consultării cetățenilor în probleme locale de interes deosebit. (2) Autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, au dreptul la inițiativă în tot ceea ce privește administrarea treburilor publice locale, exercitându-și, în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat. (3) Aplicarea principiilor enunțate în prezentul articol nu poate afecta caracterul unitar și indivizibil al statului. Reglementările conținute în art.3 a Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală arată adevărata dimensiune pe care acționează administrația publică locală – administrează treburile publice locale beneficiind de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, în limitele permise de legislația în vigoare.</p>	
4	<p>Articolul 3. Obiectivele atribuirii statutului etnocultural raionului Taraclia: a) menținerea și</p>	<p>Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare</p>	<p>Norma vine să profaneze întregul sistem politic și juridic al Republicii Moldova. Atenționăm autorul asupra următoarelor aspecte:</p>	<p>Propunem excluderea reglementării.</p>

dezvoltarea identității naționale a bulgarilor, inclusiv a limbii bulgare, a istoriei, culturii, obiceiurilor, tradițiilor și altor componente și caracteristici ale identității culturale bulgare; b) elaborarea și realizarea unui complex de măsuri pentru derularea proiectelor economice, investiționale și sociale în scopul dezvoltării social-economice durabile a raionului; c) realizarea eficienței a funcționării autorității publice în raion, reprezentarea garantată în organele legislative și executive ale țării; d) dezvoltarea cooperării interstatale dintre Republica Moldova și Republica Bulgaria și alte țări în domeniul educațional și cultural; e) menținerea și aprofundarea relațiilor de prietenie între locuitorii raionului, indiferent de apartenența lor etnică.

1) Republica Moldova este Patria cetățenilor Republicii Moldova. Originea etnică (bulgară, ucraineană, romă sau oricare alta) nu poate prevala asupra aspectului cetățeniei – cetățeniei moldovenești. Persoana pretinde drepturile garantate de Constituția Republicii Moldova și de legislația națională și are obligațiile stabilite de aceeași Constituție față de Statul Republica Moldova.

2) Autorul în mod greșit concepe faptul apartenenței la etnia bulgară ca o circumstanță care conferă dreptul de prevala asupra drepturilor populației majoritare. Aplicarea prevederii riscă să producă repercusiuni directe pentru întregul cadru normativ și instituțional ce ține de protecția drepturilor omului.

3) Despre ce fel de reprezentare garantată în organele legislative și executive ale Statului Republica Moldova a etnicilor bulgari poate fi vorba într-un stat în care accesarea la putere se realizează în mod democratic în urma competiției politice? Autorul nu conștientizează că Republica Moldova este un stat unitar, integru și indivizibil, republică parlamentară cu caracteristicile unei democrații reprezentative și semi-representative, de aceea orice eforturi de a stabili reprezentanți pentru fiecare regiune, raion, etc. poate fi solicitată abia după schimbări ale normelor constituționale și profunde reforme ale cadrului juridic și sistemului politic.

4) Din dorința ralierei la standardele europene Republica Moldova a ratificat și a tradus în legislația națională complexul de norme

			<p>internaționale și europene menite să protejeze drepturile minorităților naționale. Recomandăm autorului să-și reevalueze proiectul prin prisma următoarelor documente:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Constituția Republicii Moldova; - Legea nr.382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor; - Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.79/1992 privind unele măsuri pentru dezvoltarea culturii naționale bulgare; - Hotărârea Guvernului nr.428/1992 cu privire la dezvoltarea culturii naționale a populației bulgare din Republica Moldova; - Hotărârea Guvernului nr.347/1996 cu privire la dezvoltarea social-economică și culturală a or.Taraclia ș.a. care reglementează în detaliu nu doar sistemul drepturilor și libertăților, dar și aspectele specifice de protecție și dezvoltare a culturii etnicilor bulgari. 	
5	Articolul 4. Reglementarea juridică a statutului raionului etnocultural Taraclia	Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare	Trimiterile făcute în cuprinsul articolului 4 al proiectului la art.111, 112 și 113 ale Constituției Republicii Moldova sunt irelevante, deoarece acestea stabilesc expres că „Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova...”. Raionul Taraclia nu este UTA Găgăuzia.	Recomandăm excluderea trimiterii la art.111, 112 și 113 ale Constituției Republicii Moldova.
6	Articolul 7. Comisia pentru relații interetnice și protecția intereselor minorităților	Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare	Reglementările propuse încalcă coerența aparatului și mecanismului de stat. Art.96 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova stabilește:	Recomandăm excluderea reglementării.

naționale Pe lângă Consiliul raional Taraclia se creează Comisia permanentă pentru relații interetnice și protecția minorităților naționale, condusă de un consilier de naționalitate nebulgară. Modul de formare și activitate a Comisiei va fi stabilit prin acte juridice normative ale organelor locale. Comisia pentru relații interetnice și protecția intereselor minorităților naționale: a) reprezintă și apără în organele de stat ale Republicii Moldova interesele culturale și sociale ale comunităților etnice; b) participă la pregătirea programelor în domeniul menținerii și dezvoltării limbilor naționale (native) și a culturii naționale, proiectelor de acte juridice normative, precum și la pregătirea altor decizii referitoare la drepturile și interesele legitime ale cetățenilor Republicii Moldova, care se identifică cu anumite comunități etnice, care aflate în situația minorităților naționale pe teritoriul respectiv; c) consultă Guvernul

„Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice”. Republica Moldova are un sistem avansat de prevenire a discriminărilor de orice fel, inclusiv sub aspect etnic și național, bazat pe Legea nr.382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor, în vârful căreia se regăsește Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (în continuare CPEDAE) creat prin Legea nr.298/2012. Regulamentul și practicile CPEDAE sunt deja instituționalizate, iar activitatea și rezultatele concrete obținute nu necesită a fi dublate la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale.

	Republicii Moldova, organele puterii executive în problemele naționale ale cetățenilor Republicii Moldova, care se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor.			
7	Articolul 8. Protecția de stat a limbii bulgare Republica Moldova asigură protecția socială, economică și juridică a limbii bulgare.	Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare	Conform art.4 al Legii nr.3465/1989 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul RSS Moldovenești: „RSS Moldovenească garantează folosirea limbilor ucraineană, rusă, bulgară, ivrit, idiș, țigănească, a limbilor altor grupuri etnice, care locuiesc pe teritoriul republicii, pentru satisfacerea necesităților lor național-culturale.” Autorul cere protecția juridică, socială și economică a limbii bulgare, ceea ce constituie un regim facilitat în exces. Statul Republica Moldova nu poate asigura un regim facilitat excesiv limbii bulgare, deoarece limba oficială a statului nu este limba bulgară. Orice persoană care se identifică ca etnic bulgar poate vorbi nestingherit limba bulgară și chiar o poate utiliza fără vre-o restricție din partea statului, dar nu poate cere de la Statul Republica Moldova ca acesta să-i asigure „protecția socială, economică și juridică a limbii bulgare”. Un asemenea grad de protecție se asigură doar pentru limba oficială a statului.	Recomandăm excluderea normei.
8	Articolul 9. Asigurarea dreptului la menținerea și dezvoltarea limbii bulgare Organele puterii de stat ale Republicii Moldova: a) asigură	Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare	Reglementările propuse contravin legislației naționale în ceea ce privește atribuțiile Guvernului și în domeniul lingvistic, reprezentate prin art.11 alin.(8) al Legii nr.64/1990 cu privire la Guvern, care stabilește următoarele: „(Guvernul) asigură	Recomandăm evaluarea atribuțiilor administrației publice locale prin prisma normelor consacrate în legislația națională

	<p>realizarea politicii de stat care vizează menținerea și dezvoltarea limbii bulgare; b) oferă sprijin organizatoric și de alt gen raionului etnocultural Taraclia în elaborarea și realizarea programelor de stat în domeniul menținerii și dezvoltării limbii bulgare. Organele puterii executive ale Republicii Moldova pot acorda sprijin raionului etnocultural Taraclia: a) la editarea cărților, presei periodice, organizarea teleradiodifuziunii, crearea mijloacelor de informare în masă, atât în limba de stat cât și în limba bulgară; b) în schimbul de programe de televiziune și de radio, materiale audio și video, materiale tipărite, în limba bulgară și în alte limbi, între comunitățile naționale ale Republicii Moldova și statele străine.</p>		<p>păstrarea, dezvoltarea și funcționarea limbii moldovenești, recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, dezvoltarea și funcționarea limbii ruse și altor limbi vorbite pe teritoriul țării". Este o diferență sesizabilă între „asigură păstrarea, dezvoltarea...” și „recunoaște și protejează dreptul la păstrarea...”. Norma recunoaște dreptul la dezvoltarea limbii ruse și altor limbi, dar nu pune în sarcina Guvernului realizarea acestei dezvoltări. Reglementările care vizează domeniul audiovizualului trebuie să corespundă cadrului național în domeniu, reprezentat de Codul audiovizualului nr.260/2006, cerințelor stabilite pentru obținerea licenței de emisie, cerințele față de radiodifuzorii publici și privați, cerințe stabilite pentru conținutul audiovizual etc. Recomandăm revizuirea textului.</p>	<p>referitoare la administrația publică locală.</p>
<p>9</p>	<p>Articolul 5. Drepturile raionului etnocultural Taraclia Raionul etnocultural Taraclia este în drept: a) să primească sprijinul necesar din partea autorităților p și autorităților locale pentru menținerea identității naționale,</p>	<p>Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative Instituirea atribuțiilor paralele</p>	<p>Textul proiectului prezintă carențe sintactice și gramaticale și necesită a fi redactat suplimentar pentru a satisface cerințele art.19 al Legii nr.780/2001 cu privire la actele legislative. De asemenea, autorul personifică raionul etnocultural Taraclia și-i acordă drepturi, ceea ce inevitabil va determina o insuficiență a procedurilor</p>	<p>Propunem rectificarea textului.</p>

dezvoltarea limbii și culturii bulgare; b) să se adreseze autorităților legislative și executive, autorităților locale, reprezentând interesele etnoculturale; c) să fondeze mijloace de informare în masă, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, să primească și să disemineze informații în limba bulgară; d) să mențină și să îmbogățească patrimoniul istoric și cultural, să aibă acces liber la valorile etnoculturale; e) să respecte tradițiile și obiceiurile naționale, să revigoreze și să dezvolte meseriile și meșteșugurile artistice populare; f) să fondeze instituții de învățământ și de cercetare științifică, instituții de cultură și să asigure funcționarea acestora, în conformitate cu legislația Republicii Moldova; g) să participe prin reprezentanții săi autorizați în activitatea organizațiilor non-guvernamentale internaționale; h) să stabilească, în temeiul legislației Republicii Moldova,

administrative, deoarece aceste drepturi nu sunt stabilite concret pentru anumite persoane cu funcții de răspundere, organe uninominale sau organe colegiale. Formulările ambigue utilizate precum : „să mențină și să îmbogățească patrimoniul istoric și cultural”, „să aibă acces la valorile etnoculturale” de asemenea urmează a fi clarificate.

În altă ordine de idei, domeniul este deja reglementat în legislație, astfel conform art.13 al Legii nr.382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor deja se recunoaște dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale și organizațiile lor, de a fonda în condițiile legii mijloace de informare în masă, de a edita literatură în limbile minorităților naționale, statul asigurând organizarea emisiunilor în limbile minorităților naționale la radioul și televiziunea de stat. Aspectul audiovizualului este reglementat de art.23 al Codului audiovizualului nr.260/2006 care stabilește acordarea licențelor de emisie pe bază de concurs.

	<p>și să mențină fără nicio discriminare contacte umanitare cu cetățenii, organizațiile obștești din alte țări. În temeiul legislației Republicii Moldova raionul etnocultural Taraclia îi pot fi acordate și alte drepturi în domeniile educației și culturii. Participarea sau neparticiparea la activitatea raionului etnocultural Taraclia nu poate servi drept temei pentru limitarea drepturilor cetățenilor Republicii Moldova, iar identitatea națională nu poate servi drept temei pentru limitarea participării sau neparticipării la activitatea raionului etnocultural Taraclia. Realizarea dreptului la statutul de raion etnocultural nu trebuie să aducă atingere intereselor altor comunități etnice. (textul conform originalului)</p>			
10	<p>Articolul 11. Asigurarea de către raionul etnocultural Taraclia a dreptului de a primi educație generală de bază în limba bulgară și de a alege limba de educație și studii</p>	<p>Competența de a aplica prevederea/luarea deciziei fără criterii clare Termene neclare pentru luarea deciziilor Lipsa/ambiguitatea procedurilor</p>	<p>Reglementările propuse la art.11 prezintă mai multe carențe care au fost grupate în 3 categorii. 1) Autorul personifică „raionul etnocultural Taraclia” care „va crea”, „va fonda”, „participă”, „înaintează” etc., ceea ce va determina o insuficiență juridică a normelor cu repercusiuni directe asupra procesului de transpunere în</p>	<p>Recomandăm revizuirea textului.</p>

		administrative	<p>practică a normelor. Autorul trebuie să stabilească persoana/organul direct responsabil, care va dispune de atribuția concretă, etc.</p> <p>2) Prevederile contravin normelor stabilite de art.21 al Codului educației nr.152/2014, care stabilește cerințe concrete specifice pentru înființarea/fondarea fiecărei categorii de instituții de învățământ. Înființarea instituțiilor de învățământ trebuie să se conformeze cerințelor stabilite de Codul educației și de Codul civil.</p> <p>3) În întregul articol autorul utilizează termeni neconsacrați în legislație și nerecunoscuți de Codul educației nr.152/2014 – „instituții de învățământ nestatale” și „instituții preșcolare non-guvernamentale”. Legislația națională nu reglementează această categorie de instituții de învățământ iar normele care fac trimitere la acestea, rămân norme incomplete în alb. Actuala legislație admite existența instituțiilor de învățământ publice și private.</p>	
11	Articolul 14. Asigurarea de către organele executive ale Republicii Moldova a dreptului la menținerea și dezvoltarea culturii naționale	Termene neclare pentru luarea deciziilor Instituirea atribuțiilor paralele	<p>lit.d) organizează în sistemul arhivelor de stat și municipale secțiuni corespunzătoare privind cultura, istoria și viața socială ale cetățenilor Republicii Moldova care se identifică cu anumite comunități etnice;</p> <p>Propunerea reorganizării arhivelor naționale și municipale în sensul asigurării secțiunilor „corespunzătoare privind cultura, istoria și viața socială ale cetățenilor Republicii Moldova care se identifică cu anumite comunități etnice” este o reglementare care contravine oricărei rațiuni istorice – rațiuni care urmăresc evenimente/etape istorice concrete din viața fiecărui popor/națiuni.</p>	Propunem excluderea reglementării.

		<p>Apelând la un asemenea criteriu de partajare a istoriei – sub aspectul comunităților etnice – se periclitează însăși unitatea dezvoltării istorice a poporului în acest spațiu; se fragmentează artificial societatea – cu riscuri majore pentru conviețuirea și dezvoltarea comună a întregii populații a Republicii Moldova. Propunerea vine în contradicție cu art.5 și art.23 al Legii nr.880/1992 privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova. Hotărârea Guvernului nr.695/2012 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Serviciului de Stat de Arhivă și Hotărârea Guvernului nr.352/1992 cu privire la aprobarea Regulamentului Fondului arhivistic de stat reglementează eficient acest domeniu.</p>	
--	--	--	--

GP